

• مرکز مطالعات فنی شهر تهران

سازمان فنی هنری شهرداری تهران

چکیده مقالات همایش

معماری کلان اوقات فراغت در تهران

اردیبهشت ۱۳۸۶

کلان شهر تهران و اوقات فراغت

دکتر سیدمهدي آقابور*

ابراهيم شكراني**

وازگان کلیدی: کلان شهر، اوقات فراغت، آسیب‌شناسی،
نفرخ، سرگرمی

زوق دومازدیه، فراغت را مجموعه‌ای از فعالیت‌های داوطلبانه برای استراحت یا نفرخ بعد از رهایی از الزامات شغلی و اجتماعی می‌داند (اریسون توماس، ۱۹۸۲).

طبق گزارشات رسمی، از ۸۷۵۰ ساعت عمر انسان در سیک سال، ۱۹۲۰ ساعت یعنی حدود ۷۲٪ آن را اوقات فراغت در بر می‌گیرد.

زمینه اجتماعی فراغت با صعنه شدن جوامع، حافظگری ماضین به جای انسان، تقلیل ساعات کار، توسعه اقتصادی و

فرهنگی و پاگاه طقانی گروه‌های شهری را بطور مستقیم دارد (آل بیرون، ۱۳۷۰). ورزش یکی از شاخص‌های عده دارد.

فرهنگی روزگار ماست (آکوستین زیرار، ۱۳۷۲)، که در بین

برنامه‌های فراغتی مردم با توجه به حافظه‌های خود و ویژگی‌های جوامع شهری حجه گیری می‌کند (آقابور، ۱۳۶۸).

به تحقیق شهر تهران به عنوان یکی از کلان‌شهرهای جوامع در حال توسعه در دهه‌های اخیر شاهد تحولات سریع و

چشم‌گیری در همه ابعاد خود بوده است به ملوی که دیگاه لوگان و مولوچ درباره کلان‌شهرها را تائید می‌نماید (گیدز،

۱۳۷۳). در درون این مجتمع عظیم شهری، لزوم توجه به راهکارهای مناسب به منظور مدیریت صحیح اوقات فراغت

یک امر حیاتی و احتساب‌ناپذیر می‌باشد که هدف این مقاله را

نشکل می‌دهد.

روش مطالعه، روش اسنادی و کتابخانه‌ای بوده که ضمن

بهره‌برداری از نظرات جامعه‌شناسان فراغت نسبت به ارائه

گزارشات و عملکردها و نتایج برخی پژوهش‌ها در این زمینه اقدام خواهد کرد.

اوقات فراغت سالمدان، سرمایه اجتماعی و ظرفیت‌های توسعه اجتماعی

احمدرضا اصفهانی ماسوله*

وازگان کلیدی: اوقات فراغت، سالمدان، سرمایه اجتماعی،
توسعه اجتماعی.

هم‌زمان با افزایش امید به زندگی و گسترش تامین اجتماعی بر تعداد سالمدان پارکت شده در شهرها افزوده می‌شود. سرخ افزایش این قشر اجتماعی در جوامعی صنعتی بسیار شتابی است و در کشورهای در حال توسعه نیز اینها با شتاب کمتر این رشد وجود دارد افزایش جمعیت سالمدان به همراه خود مشکلاتی ویژه این قشر می‌آورد. از جمله هزینه‌های بالابرای نگهداری، از کارافتادن و نیز افرادگری‌های گسترشده در میان سالمدان تنها که به شدت از کیفیت زندگی آنان می‌کاهد. در شهرهای بزرگ یکی از ویژگی‌های بازار این قشر، تهایی است. همچنین این افراد اوقات فراغت بسیار گسترشده‌ای دارند تا جایی که برای برکردن آن با مشکل مواجه می‌شوند. در عین حال باید نوجه کرد که بسیاری از این سالمدان از کار افتاده نیستند و هنوز می‌توانند فعالیت‌های بسیاری انجام دهند که از

* دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی انتشارات فرهنگی علوم

** از اساتذه ارائه دریافت شده

بر اساس چنین تعریفی فراغت نقطه مقابل کار فرار می‌گیرد و آنکه نز آن محسوب می‌شود. یعنی اگر زمان‌هایی را که صرف کار می‌شود، نیز اوقاتی که انسان را به صورت تابعی از شرایط ملزم کننده در می‌آورد (تفیر غذا خوردن، خوابیدن، استراحت کردن و ...) از کل اوقات یک فرد تغیریکیم) در آن صورت به عددی خواهیم رسید که تمام‌ا در اختیار وی فرار گرفته و او به هر صورتی که بخواهد آن را سپری می‌کند. این وقت باقیمانده فراغت تلقی می‌شود.

فراغت تابعی از عوامل متعدد است بدین معنا که این عوامل نحوه و جگونگی آن را شکل داده و مشخص می‌سازند و عبارتند از: سن، جنس، طبقه اجتماعی، درآمد، موقعیت و شرایط حفرایی‌ای و بالاخره پایگاه‌های فکری و فرهنگی افراد. برای مثال؛ گروه‌های متعدد سنی به دلیل تفاوت‌های اساسی که با یکدیگر دارند، فراغت خوبیش را به گونه‌های متعدد سپری می‌کنند بدین معنا که ما نمی‌توانیم توقع داشته باشیم نوجوانان و جوانان فراغت خوبیش را به ترتیبی که افراد می‌سال سپری می‌کنند بگذرانند. نیز در مورد طبقات اجتماعی مختلف این امر صادق است. مثلاً طبقات بالای اجتماع به دلیل بهره‌مندی از رفاه، درآمد و پایگاه‌های اقتصادی فوی‌تر امکان گذران اشکالی از فراغت را می‌یابند که طبقات پایین تر به دلیل بی‌بهره بودن از چنین شرایطی از آن محروم می‌شوند. بر این اساس گذران وقت فراغت در پایگاه‌ها و جایگاه‌های متعدد صورت‌های مختلفی می‌گیرد.

آن چه نقطه مشترک تمام این تقابلات است آن است که فراغت به عنوان محظوظ در مظروفی به نام من که همان مکان و در معنای دقیق‌تر "فضای معماری" شده است بروز یافته و آشکار می‌شود. از این رو، متخصصان مبحثی را تحت عنوان "معماری و فراغت" مطرح ساخته و بر اساس این رویکرده، فراغت را مطالعه می‌نمایند.

اولین و مهمترین تقسیم‌بندی در خصوص بحث فوق طبقه بندی آن بر اساس "فراغت درون خانه" و "فراغت برون از خانه" است. چرا که افراد بخشی از اوقات فراغت خود را در خانه و بخش دیگر را در خارج از آن سپری می‌کنند.

یک سو برای خود آنان بسیار مفید است و از افسرده‌گی و از کار افتادگی زودرس جلوگیری می‌کند و از سوی دیگر می‌تواند مساعی سیاری تعیب جامعه سازد. یکی از استراتژی‌های پیشنهادی در این زمینه فراهم نمودن زمینه فعالیت‌های داوطلبانه سالمدان، برای تقویت سرمایه اجتماعی در محله است. این استراتژی می‌تواند مرحله‌ای از مسیر توسعه اجتماعی باشد. اوقات فراغت طولانی سالمدان و نیز تمايل آنان برای انجام فعالیت‌های داوطلبانه می‌تواند زمینه‌ای مناسب برای تحکیم بیوندهی محله‌ای باشد.

رابطه میان اوقات فراغت ، فضا - معماری و شخصیت فرهنگی

مطالعه موردعی دو گروه از دختران نوجوان تهرانی

فرشته انصاری^{**}

وازگان کلیدی: زنان، فضا، معماری، شخصیت فرهنگی، طبقه اجتماعی، دانش‌آموزان، تیپ‌های شخصیتی.

اوقات فراغت در معنای امروزین خود پس از انقلاب صنعتی پدیدار شد. درواقع با ورود صنعت و تکنولوژی به درون زندگی انسان‌ها، وقت آزادی به وجود آمد که از طریق آن افراد توانستند بازارها، تمايلات و خواسته‌های خوبیش را جهت داده و بنا به میل خود آن‌ها را محقق سازند. با ایجاد این شرایط حوزه‌های علمی متعدد از جمله علوم اجتماعی و به طور مشخص تر جامعه شناسی در پی شناخت و مفهوم سازی این پدیده برآمده و اقدام به تعریف آن نمودند.

بر اساس دیدگاه جامعه شناسان، اوقات فراغت "مجموعه‌ای از اشتغالات است که افراد پس از آزاد شدن از الزامات شغلی و خانوادگی، آن را به منظور استراحت، تفریح، توسعه اطلاعات، آموختن غیر انتفاعی و مشارکت اجتماعی در زندگی به کار می‌برند".

^{**} کارشناس ارشد اسلامی شناسی دانشگاه تهران